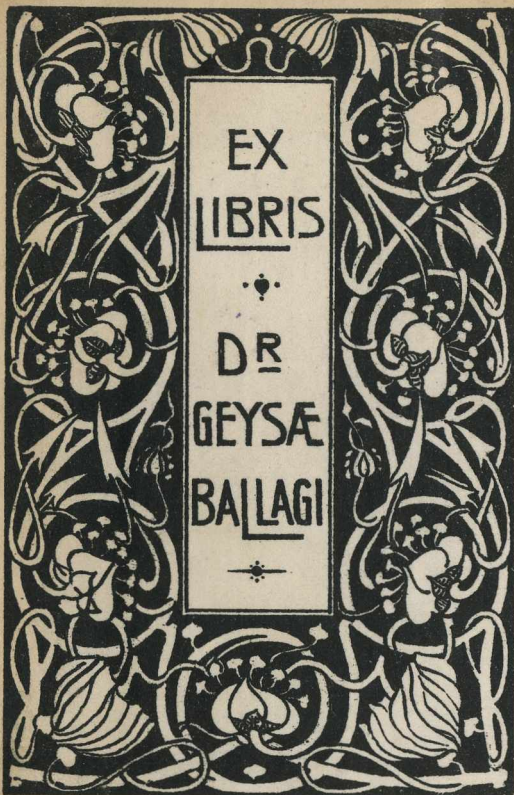

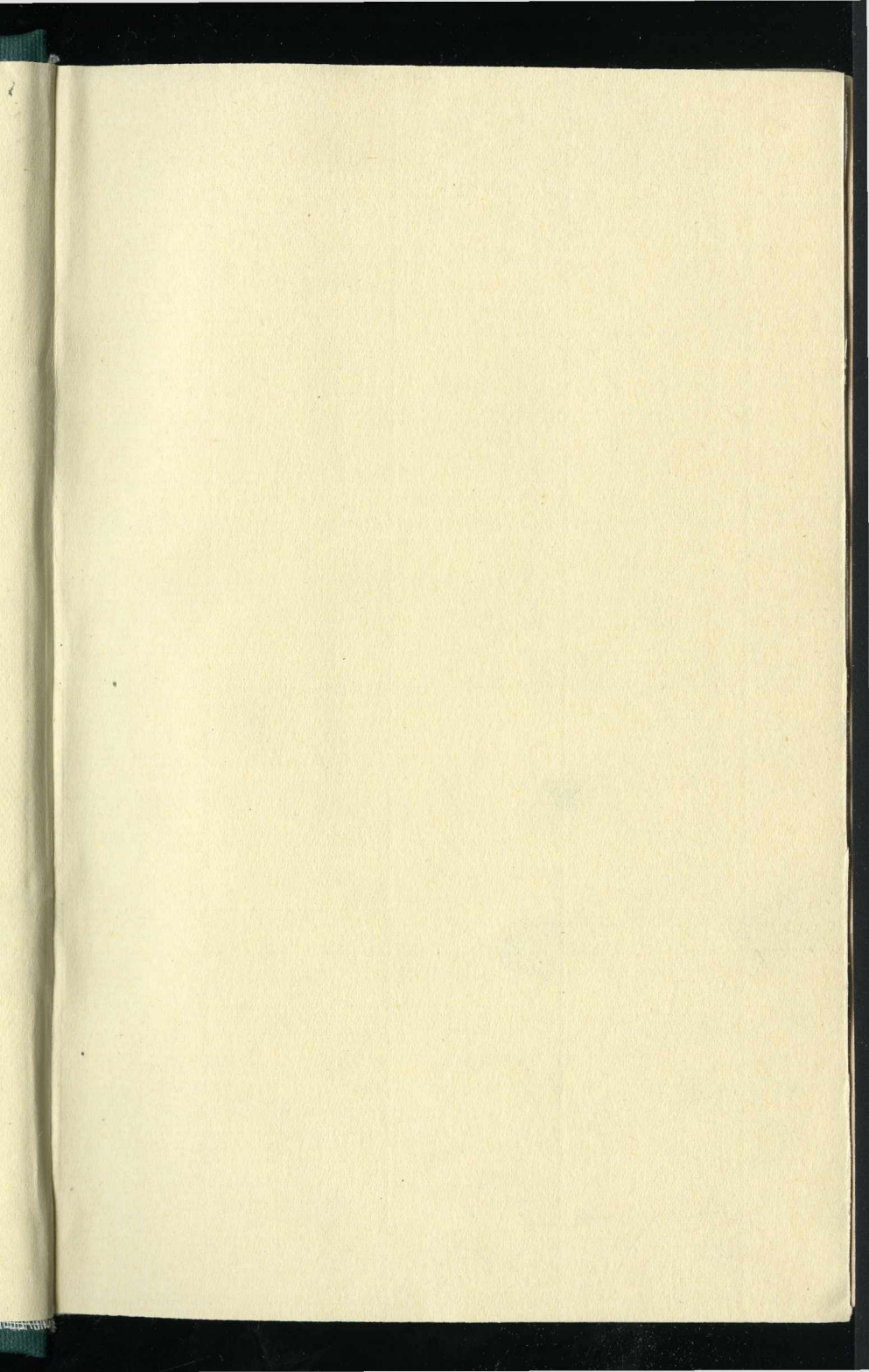
Politikai
röpiratok

108.

EX
LIBRIS
♦♦♦
DR
GEYSÆ
BALLAGI
♦♦♦

1.) 001 0006 933 707

BALL 108/2

2.)

3.) 001 0006 933 714

4.) 001 0006 933 721

5.) 001 0006 933 738

BALL 108/6

6.)

7.) 001 0006 933 745

8.) 001 0006 933 769

9.) 001 0006 933 776

10.) 001 0006 933 851

11.) 001 0006 933 790

12.) 001 0006 933 806

13.) 001 0006 933 813

14.) 001 0006 933 820

15.) 001 0006 933 837

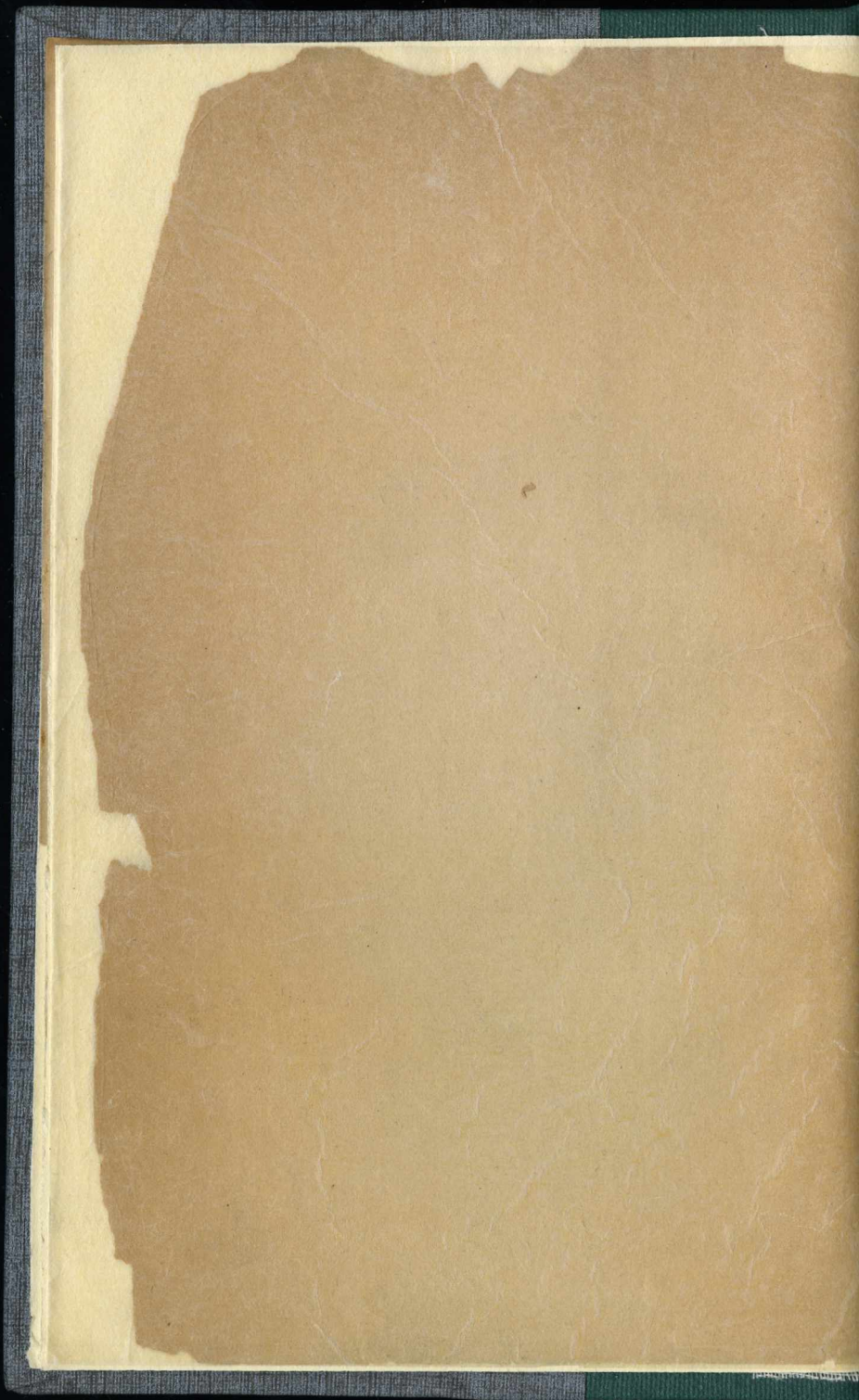
16.) 001 0006 933 844

17.) 001 0006 933 868

18.) 001 0006 933 875

19.) 001 0006 933 882

1. Lehet-e a vegyes házasságokból a beuntelelt megfogadni. Alapy
2. Ne nyúlj hozzá! 1842.
3. Ne bántsd a papot! Sebők Endre. 1842.
4. Népszerű ístekerés gabonatermekről jobbagyairól. R. J. TB. 1846
5. Nyilatkozat. Kormöcy Zsre. 1848.
6. Festpredigt am Tage der Geburt Ferdinand v. Martin Szopho. 1848.
7. Bem. Lisnyai Kálmán. 1849.
8. Oesterreich, Ungarn und die Woiwodina. Von einem Saxo-Maggen. 1850
9. Mária arany ístekerés a zsidó emancipációról. Abir Amieli. 1861.
10. A pápa. Abbe' Legus után Mendlik Gyostor. 1861.
11. Körlekedési viszonyok Magyarországon. Áron Ede. 1870.
12. Anvédelem. Biro' Mihály. 1870.
13. Tiszta Kálmán beszéde jan. 29. 1873.
14. Utmutatás a szabadalmak elnyerése körül. Paulakorich Gyula. 1873
15. Forderung zur Erlangung eines Privilegiums. Julius v. Paulakorich. 1873
16. A polgárisult népek vallási jövéje. Laveloye után Felaki József. 1873.
17. Farkas Elek beszéde választásakor. 1873.
18. A közegészségügy előmozdításának egyik eszközeiről. Schuschny Henrik. 1873
19. Ohne Koncession. 1880.

[Béke Imre Kristóf] i. a. mint

108
865

LEHET E' [Alapj Sznácz]

A'

VEGYES HÁZASSÁGOKTUL

A'

BESZENTELÉST

TÖRVÉNYESEN MEGTAGADNI,

VAGY

REVERSÁLIST ELFOGADNI?

[Alapj Sznáczent.]

1.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIRÁLYI EGYETEM' BETŪIVEL.

1840.

108.

Marcet sine adversario virtus.

Seneca.

Summ crigne.

Calligraphy

*Pest vármegyének folyó évi kisasszony hava' 25.
26. és 27-kén tartott közgyűlési határozata
a' be nem szentelt vegyes házasságokra nézve,
törvényes szempontbul tekintve.*

Alig találkozik valaki hazánk' miveltebb néposztályában, ki előtt ösmeretlen lenne Pest vármegyének e' folyó évi kisasszony hava' 25. 26. és 27-kén tartott közgyűlésében — a' vegyes házasságoknak kérdésbe vont ügye fölött — hozott abbéli határozata, melly szerint az e' végre (csak egyedül e' végre) kinevezett, 's több választott tagokbul szerkezett állandó bíróság olly catholicus lelkészeket, kik általában véve minden vegyes házasságot beszentelni, megáldani, vonakodának vagy épen elmulasztanak, mint egyenesen az 17⁹⁰/₉₁-ki 26-dik törvénycikkely ellen szegülő honfiakat, perbe idézni, és Ulászló 6dik Decretumának 8dik, vagy inkább a' szelidebb 1647-ki 14-dik törvénycikkely' értelmében amennyiszer annyiszor 600 pfntba megbüntetni köteles lenne; 's ez okbul minden járásbeli szolgabiráknak az ő kezületeikben szorgalmasan felügyelni, 's a' netalán előforduló ollyas eseteket a' nevezett bíróságnak haladék nélkül bejelenteni tartoznának. Annál ösmeretesbnek vélhetni e' határozatot hazánkban, minthogy az, ugyan az érintett közgyűlés' végzése szerint magyar országnak minden vármegyével közöltetni rendeltetett.

Elhalgatván az érintett közgyűlésben előfordult részletes vitatkozásokat, mellyek az általá-

ban vett bár minemű vegyes házasságok' beszenteltethetése vagy be nem szenteltethetése fölött támadtak, minthogy azok a' kérdéses tárgy' vizsgálgatásánál a' törvényes szempontot elvétvén, 's nagy részben annak egyházi, religiói, dogmaticus, sacramentális oldalát feszegetvén, mint egyoldalú hibás nézetek boldog feledékenység után sovárognak, és a' vármegyének egyedül csak polgári ügyek' eligazítására rendelt teremében épen nem honnosok; kitüzött czélom csak az, hogy a' közgyűlés által elvétett törvényes szempontot választván rövid értekezésem' irányául, annak megmutatása által, hogy a' catholicus magyar clerus, midőn az olly vegyes házasságokat mellyekben a' férfi nemű gyermekek nem catholica vallásban neveltetnek, benem szenteli, meg nem áldja, sem az 17⁹⁰/₉₁-ki 26-dik — sem más honni törvényünk' cikkelye ellen nem szegül, egyszer'smind a' fellyebb idézett közgyűlési határozat' minemű törvényességét is ösmeretesé tegyem.

Hála az egeknek, hogy olly alkotmányos országban élünk, mellyben a' közérdekű tárgyak fölött nem csak kimondhatjuk, sőt polgári kötelességünknel fogva tartozunk is kimondani véleményünket. Itéljen az egész; 's győzzön ami törvényes. (*Secundum audiamus et alia pars.*)

Azt kérdem először: vagyon e' magyar országban a' catholica vallás' szabad gyakorlása törvényesen biztosítva? Kétségkívül, ha az evangelica vagy reformált vallás' szabad gyakorlása biztosítva vagyon törvényesen, annival inkább biztosítva vagyon a' catholica vallásé, mellynek szellemével alkotmányunk' szelleme rokon öszvehangzás által 800 esztendő alatt majdnem lényegesen egyé forrott. Ha pedig törvényesen

ra. in. ion. ber. ve. n. Egyhá. er. ak. ali catholica vallás törvényesen gyakorlása vagyon. Considerationibus Ditionum Clerici et aliorum in. Considerationibus. imo in. ipse in.

biztosítva vagyon, lehet e' akkor annak hirdetőit
 — a' catholicus magyar clerust — törvényesen
 olly lelki cselekvényekre kényszeríteni, mellyek
 ezen törvényesen biztosított vallásnak szellemével
 ellenkeznek? Lehet e' törvényszerűleg kívánni,
 hogy a' catholica vallás' tanítói és lelki pásztorai
 az olly vegyes házasságokra, mellyeket a' catho-
 lica anyaszentegyház soha jókká nem hagyott,
 ugyan ezen (törvényesen biztosított) anyaszent-
 egyház nevében áldást mondjanak? Ha tehát a'
 catholica vallás' szabad gyakorlása magyar hazánk-
 ban törvényesen vagyon biztosítva, akkor törvé-
 nyesen vagyon biztosítva abban is, hogy lelki ja-
 vait, áldását, beszentalését 'sat. olyanoknak ad-
 hatja, kiket azokra méltóknak itél; következőleg
 abban is, hogy ugyan ezen lelki javait olyanok-
 tul megtagadhatja, kiket azokra érdemetlenek-
 nek talál.

Hogy a' catholica anyaszentegyház általában
 véve soha megegyezését és áldását nem adta le-
 gyen ollyféle vegyes házasságokra, hol a' szüle-
 tendő magzatok (ha bár csak a' férfi neműek is)
 idegen vallásban neveltettek, annak — mint az
 egyházi történetek' sorába tartozó tárgynak — be-
 bizonyítása jelen soraimnak czélján túl fekszik,
 mellyeknél feladásomúl egyedül annak megmuta-
 tását választám, hogy a' catholicus magyar clerust
 az afféle vegyes házasságok' beszentalására törvé-
 nyesen kényszeríteni nem lehet. Elég legyen e'
 helyen csak érinteni, hogy az egész világon létező
 catholica anyaszentegyháznak — mellyel a' magyar
 catholica szentegyház is egységben és lelki közle-
 kedésben vagyon — e' tárgyban abbeli közönsé-
 ges praxisa és gyakorlata ösmerve vagyon, melly
 szerint olly házassági kötésektől, hol a' szüle-
 tendő magzatok nem az ő kebelében neveltetnek,

aldását megtagadja. Ha tehát a' rész azó egészé-
tül, vagy is a' magyar catholica szentegyház az
egész közönséges anyaszentegyházról elválni, el-
szakadni nem kíván, akkor az említett vegyes há-
zassági kötésekre nézve is kénytelen magát a' sze-
rint tartani, mit nekie mint catholica szentegy-
háznak álláspontja köteleességül hágy.†

Hát 50 's több évek lefolyása alatt nem hagyta
nekie köteleességül, hogy a' vegyes házasságokat
minden külömbbség nélkül beszentelhetze? — —

Igen is hagyta; 's ez volt az oka, hogy a' magyar
catholica szentegyház nem csak 50, hanem már
több évek előtt is mind azon törvények' alkotásá-
nál nyilvános óvást tett, mellyeknek tellyesítése
azó (magyar országban törvényes) álláspontjával
bár távulról is öszve nem férhetőnek látszott.†

Ezen számtalanszor ismételt óvások által a' ma-
gyar catholica szentegyház világosan kijelentette,
hogy a' vegyes házassági kötéseknek tekintetnél-
küli beszentelése azó — törvényes szabadsággal
gyakorlott — vallásának szellemével épen öszve
nem fér. Azonban részint mivel a' catholica ma-
gyar szentegyház, vallásának szentségébe biza-
kodván, azt reménylette, hogy a' vegyes házassá-
gokban a' nem catholicus felek azon hitre, melly-
től eltértek ismét vissza térendenek; — részint
mivel később a' felvett systematicum operátumok'
rendszerére — minthogy abban a' vallási ügy is
előfordult — támaszkodva,† egész bizodalommal
várhatta, hogy két három országgyűlés alatt a'
vallási ügy is elfoghatóztatni, elfoghatóztatni
a' szerint; hogy a' törvényesen biztosított ural-
kodó catholica vallás' szelleme és elvei sértetlenek
maradandnak; — részint mivel számtalan vegyes
házassági esetekben, mind a' két nemű gyerme-

„*ut autem ratio parit reactionem*”

keknek catholica vallásbani neveltetésérül, polgá-
 rilag is kötelező erővel bíró reversálisok által biz-
 tosítatott; — részint pedig mivel (nem lévén a'
 közönséges zsinatok által e' pontban eldöntő ha-
 tározat) a' házasság⁺ valóságánál a' beszentelést
 nem vélte lényegesnek lenni; kész volt vallási
szellemének ellenére is — annélkül hogy a' pol-
 gári törvény, melly a' catholica vallás' szabad gya-
 korlását hazánkban biztosítja, azt tőle követel-
 hette volna; — olly vegyes házassági kötések is
 beszentelni, hol a' férfi magzatok nem azó kebe-
 lében neveltettek. De minekutánna azolta nem két
 három országgyűlést, hanem 50 éveket is túlha-
 ladtunk; minekutánna a' magyar catholica szent-
 egyház ama' reményében, mellyért a' mondott ve-
 gyes házasságokat beszentelni kész volt, magát
 meg csalattatva érzi; minekutánna újabb időkben
 azon garantziát, melly a' vegyes házassági esetek-
 nél, a' catholica vallás elveinek sértetlenségben
 való maradását néminéműkép biztosítja, t. i. a'
 reversálisok' erejét nem csak jövőre, hanem
 visszahatólag a' múltra nézve is veszélyeztetni ta-
 pasztalja; minekutánna végre azon törvényszerű-
 tlen indítvány által, hogy a' vegyes házasságok-
 ban mind a' két nemű gyermekek az atyának val-
 lását kövessék, ha bár nem volna is catholicus,
 magát az 1791-ki 26-dik törvénycikkelyt is már
 már ingadoztatni látja; — nem látom által az okát
 miért kellene nekie — ha czélját el nem éri —
 vallásának lelkével tovább is ellenkezésben ma-
 radni, és miért nem tehetné azt, mit magyar or-
 szágbán törvényesen tehet, 's amit tennie allás-
 pontjánál fogva kötelességében áll. Különben is
 nem lévén a' religiói dolgokban semmi praescrip-
 tionnak helye, ha valamelly törvényesen biztosított

corum, tam Augustanae, quam Helveticae Con-
 fessionis addictorum assumantur, et renoventur te-
 nores Pacificationis Viennensis Articulo 1o ante
 coronationem anni 1608 citati, ac in Legum Ta-
 bulas relati, Pacificationis item Lincensis Artic-
 ulo 5. 1647. inserto. "Már pedig a' Bétsi békekö-
 tés' 1-ső cikkelye világosan mondja, hogy magyar
 országban a' nem catholicus honfiak az ő vallásu-
 kat ugyan szabadon, de még is „absque prae-
 iudicio Catholicae Romanae Religio-
 nis“ gyakorolhatják; következőleg az 17^{90/91} ki
 26ik törv. cikkelyt csak úgy szabad magyarázni,
 hogy annak tellyesítése által a' catholica vallás'
 elvei semmi sérelmet ne szenvedjenek; nem szen-
 vednének e' pedig sérelmet, ha a' catholica ma-
 gyar szentegyházat olly vegyes házasságok' meg-
 áldására kényszeríteni lehetne, mellyeknek meg-
 áldását vallásának szelleme ellenzi? (Hogy elébb
 bizonyos ideig vallásának szelleme' ellenére is kész
 volt afféle vegyes házasságokat beszentelni, an-
 nak fellyebb elegendő' okát adtam). Midőn tehát
 a' kérdéses 26ik törv. cikkely azt rendeli, hogy
 a' vegyes házasságok catholicus Parochusok előtt
 történjenek, a' catholica magyar szentegyháztul
 többet sem nem kívánhat, sem nem kíván, mint
 hogy a' catholicus lelkészek, az előttök történő
 vegyes házassági kötéseknel mind azt meg tegyék,
 mi a' catholica vallás' elveinek megsértése nélkül,
 a' házasságnak törvényes valóságot szerez.

Ebben pedig a' magyar catholica szentegyház semmit el nem mulaszt; mert a' catholicus lel-
 készek a' vegyes házasságokat minden külömb-
 ség nélkül a' szónoki székrül háromszor kihirde-
 tik, szinte mint a' nem vegyeseket; a' házasulók
 esküvését — nem az anyaszentegyház nevében

akkor úgy, mint most felelnek érteni.

ugyan, mellynek jóváhagyása nélkül afféle öszve-
kelések történnék, hanem mint olyanok, kiket
a' 26ik törv. czikkely e' tárgyban megbizott —
elfogadják; az ekképen előttök történt házassá-
got valóságos, törvényes, és feloszolhatatlan há-
zassági kötésnek nyilatkoztatják; 's a' meghívott
tanúk' jelenléttében ezek' neveivel együtt, szinte
a' szerint mint a' nem vegyes házasságokat, a'
parochiális anyakönyvbe beiktatják. Eleget tévén
tehát mindenben, mit a' polgári hatalom mint pol-
gári hatalom a' 26ik törv. czikkely' azon rende-
tének értelmében, hogy a' vegyes házasságok ca-
tholicus Parochusok előtt történyjenek, a' catho-
lica szentegyháztul — mint olytantul — jogszerű-
leg követelhet, a' catholicus magyar clerust e'
pontban törvény ellen szegülőnek igassággal mon-
dani nem lehet. (családban?)

Mi az idézett 26ik törv. czikkelynek azon ol-
dalát illeti, melly szerint a' vegyes házassági kö-
téseknek bár minemű ürügy alatt akadályokat
tenni tiltva vagyon, elég legyen észrevennünk azt:
hogy minekutánna sem egyik sem másik — tehát
az 17⁹⁰/₉₁ki — ország gyűlésről sem lehet feltenni
azt, hogy polgári hatalmának körébül kilépvén,
a' lelkiekben kívánt volna rendelkezni, ellenben
szükség feltenni, hogy hatalmának körét ösmer-
vén egyedül csak polgári tettek fölött kívánt hatá-
rozni; igen természetes, hogy midőn a' 26ik törv.
czikkely a' vegyes házasságoknak bár minemű
ürügy alatt teendő akadályait tiltja, csak azon
akadályokat érthette, mellyek a' házasságot mint
házasságot gátolhatnák. Olyanféle akadályokat
pedig a' catholica magyar szentegyház sem nem
tehet, sem tenni nem akar, minthogy az ő be-
szentelése nélkül történt vegyes házassági kötése-

ket is valóságos', törvényes, és feloszolhatatlan házasságoknak nyilatkoztatja; legalább a' beszentelésnek megtagadását, melyre a' catholica magyar szentegyháznak — mivel vallási szelleme szerint történik — törvényes joga vagyon, olyanféle akadálnak mondani nem lehet.

Miben áll tehát azon akadály, mellyel a' magyar catholica szentegyház a' vegyes házasságokat állítólag gátolja? Talán a' gyermekek' catholica vallásbani neveltetéséről szólló reversálisoknak elfogadásában? — Azt ugyan állithatni, de meggyőző okokkal alig lehet megmutatni. Ugyan is, vizsgáljuk meg: miben áll a' kérdéses reversálisoknak lényege és természete? Terjedhet e' azokra nem csak a' 26ik hanem bár miféle egyéb hozandó törvény cikkelynek értelme? Midőn a' catholica szentegyház előtt a' vegyes házasságra lépni kívánó felek szándékokat kijelentik, a' catholica szentegyház őket legott kihirdeti; 's ha ők a' catholica szentegyházról egyebet nem kívánnak, mint házassági kötésük' valóságának, törvényszerűségének, és feloszolhatlanságának elismerését, ez meg történvén, a' catholica szentegyház őket tovább még csak egyetlen pusztá kérdéssel sem nyugtalanítja. De ha a' házasuló felek a' catholica szentegyházról többet kívánnak, ha házassági kötésüket beszenteltetni ohajtják, akkor a' catholica szentegyház, mellynek (honnunkban törvényesen biztosított) vallási elvei a' vegyes házasságokat csak olly feltétel alatt engedik beszentelni, ha a' születendő magzatok mind az ő kebelében neveltetnek, ezen feltételt köteleztetik felfedezni. A' házasuló feleken áll tehát ezen feltételt elfogadni, vagy el nem fogadni. Ha el nem fogadják, vagy lépnek be nem szentelt házasságra, vagy

nem; első esetben a' be nem szentelés a' házasságnak nem volt akadály, mert annélkül is megtörtént; második esetben ugyan a' házassági kötés gátoltatott, de nem a' catholicus clerus' eszköz nélküli befolyása által, hanem a' catholica vallás' elveit ösmerő, tisztelő, és megsérteni nem akaró catholicus félnek lelkiismérete által; mellynek szabadságát tudnivaló, hogy semmiféle polgári törvényczikkely nem szabályozhatja, nem erőltetheti. Ha pedig a' catholica szentegyház' törvényesen biztosított vallásának lelkéből merített feltételben a' házassuló felek megegyeznek, igen természetes, hogy ezen megegyezésüket vagy szóval, vagy írás által kifogják jelenteni. Ezen meg egyezés' kijelentését törvényelleninek épen nem mondhatni; mert ha a' catholica szentegyháznak törvényes joga van a' vegyes házasságok felül vallásának szellemét felfedezni, 's azokat egyedül csak ezen vallás' elvei által elhatározott feltétel alatt beszentelni, akkor bizonyosan a' vegyes házasságra lépni kívánó feleknek is törvényes joguk van ezen feltételben megegyezni, és megegyezésüket akar szóval akar írásban kijelenteni. Pedig ezen megegyezés' kijelentése nem egyéb, mint az úgy nevezett reversális.

Nem a' catholicus magyar clerus kívánja tehát magyar országban az úgy nevezett reversálisokat, hanem a' törvényesen biztosított catholica vallásnak lelke és szelleme; a' clerus csak eszköz, melly azt, mit törvényesen biztosított vallása kíván elfogadj; a' reversálist adó felek pedig nem egyebek, mint olyanok, kik azon feltételt, mellyet a' törvényesen biztosított catholica vallás jogszerűleg tehet, szinte jogszerűleg elfogadják.

Ennek joghiányát is csak be lehet bizonyítani - de még az sem vellelhető, hogy épen az eszköz oka annak, hogy a' szellem egybevánsi jó irányja elkerülte, és az a' vallásnak el is nem...

S így valóban nem lehet nem tetemes hibá-
nak nevezni, hogy a' beszentelés' megtagadása,
 vagy a' reversálisok' elfogadása végett a' catholicus
 lelkészek, és nem inkább maga a' catholica vallás
 rendeltetett megactióztatni, tudva lévén, hogy
 ennek amazok csak organumjai. De mit tehetni
 arrul, hogy a' vallás nem személy, 's hogy a' ca-
 tholica vallás azó egész szellemi terjedésében, és
 szabad gyakorlásában törvényesen vagyon bizto-
 sitva? Legalább ha azok, kik a' vegyes házassá-
 gok' be nem szenteltetése, és a' reversálisok' el-
 fogadása ellen olly hevesen csatáztak, ezt — csak
némileg is — figyelemre méltatván fontolóra vet-
 ték volna, az ösmerve lévő közgyűlési határozat
 napfényt alig látand vala; mert nem lehetett volna
 meg nem győződniek arrul, hogy a' vegyes ha-
 zasságok' beszenteltetése vagy be nemszentel-
 tetése fölött mozdított kérdés (Corvin) Mátyás
 király 1ső decretumának 3-dik törvényczikkelye
 szerint nem is a' polgári törvényhatóság' köréhez
 tartozik; valamint szinte arrul is, hogy a' fellyebb
 mondott értelemben vett reversálisoknak elfoga-
 dói ellen az 17⁹⁰/₉₁ki 26d. törvényczikkelyt erőlte-
 téssel sem magyarázhatván, egyéb törvényczik-
 kelyek pedig e' tárgyban hiányozván, ellenök e'
 pontban semmi actiónak törvényes alapja nem
 lehet.

A Polgári hatóságban van
 mind az, mi a' törvény, hős-
 ség, és egyesek jelszavára
 közköz, — a' befecskelés meg-
 tagadása teljeskörűen is, nem
 gondolva a' törvényt. —

- Csak Contra Magistra provocagó
a ki köi Duomafra a Papa ha
ton ellenire azt nyilatkozta
"Contra suam Apofteolicam
causa velle potius quam aliquo
junibus suis dicere" - Egyeb
vannak valaminek chaggyachon P
máskül tönnyez nem ker, v
azt elfen fogadj, - cefar
Roma aeterna, fulminas Va
Sicci...

1841

1842

